

Lasku lapsensaannista

Sami Napari (ETLA)

Perhe ja ura tasa-arvosuunnittelun haasteena –
hankkeen päätösseminaari

31.1.2008

Säätytalo, Helsinki

Esityksen rakenne

- Perhevapaiden kustannukset yritystasolla
 - Maliranta & Napari (2007), *Perhevapaiden käytön määrät ja kustannukset yrityksissä*, ETLA, B229
- Perhevapaiden kustannukset työntekijöille
 - Kellokumpu (2007), *Baby and pay: the family gap in Finland*, PT, Työpapereita 236
 - Napari (2007), *Is there a motherhood wage penalty in the Finnish private sector?*, ETLA, Discussion Papers No. 1107

Perhevapaiden kustannukset yrityksissä

- Suorat kustannukset
 - perhevapaan ajalta maksetut palkat ja vuosilomakorvaukset siltä osin kun yrityksen saamat kelakorvaukset eivät niitä kata
- Epäsuorat kustannukset
 - esim. sijaisen rekrytoinnista ja kouluttamisesta aiheutuvat kustannukset, tehtävien uudelleen organisointi, tietojen ja taitojen heikkeneminen perhevapaan aikana

Aineisto

- Tilastokeskuksen ns. FLEED-aineisto yhdistettynä Kelan rekisteriaineistoon
- Tutkimusperiodi 1995-2003, aineisto edustava yksityisen sektorin osalta
- Mittarit perhevapaiden kustannuksille:
 - Perhevapaiden määrä yrityksessä suhteutettuna yrityksen henkilöstömäärään
 - Korvattujen perhevapaiden määrä yrityksessä suhteutettuna yrityksen henkilöstömäärään
 - Perhevapaiden yhteys yrityksen kannattavuuteen

Keskeisimmät tulokset

- Naiset käyttävät edelleen selkeästi enemmän perhevapaita kuin miehet.
- Naisten perhevapaiden käytössä ei muutoksia, miehillä perhevapaiden käyttö kasvanut, mutta absoluuttiset muutokset pieniä (eli ei kustannusvaikutuksia yritysten näkökulmasta).
- Perhevapaista vähän suoraa kustannuksia: korvattujen perhevapaiden lukumäärä vuositasolla ainoastaan noin puolikas yrityksen työntekijää kohti.
- Perhevapailla negatiivinen yhteys yrityksen kannattavuuteen. Eriyisen merkittävä yhteys on naisvaltaisilla toimialoilla.
=> Perhevapaiden epäsuorat kustannukset yrityksille mahdollisesti huomattavat.

Perhevapaiden kustannukset työntekijöille

- Tutkimusasetelma:
 - Napari:
 - Äidit, jotka synnyttävät ensimmäisen lapsensa vuosina 1996-1997 vs. lapsettomat naiset
 - Palkkavertailut ennen ja jälkeen lapseen liittyvän urakatkon
 - Keskittyminen hedelmällisessä iässä oleviin naisiin (16-39-vuotiaat vuosina 1996-1997)
 - Kellokumpu:
 - Ensisynnyttäjät, jotka äitiys- ja vanhempainvapaalla ainakin kerran vuosien 1997-2000 välillä ja jotka palaavat takaisin töihin perhevapaan jälkeen
 - Palkkavertailut ennen ja jälkeen urakatkon
 - Äidit vs. lapsettomat naiset, isät vs. lapsettomat miehet

Keskeisimmät tulokset

- Ennen perhevapaalle siirtymistä tulevien äitien palkka-asema ei eroa merkittävästi lapsettomien naisten palkka-asemasta.
- Urakatkon jälkeen äitien palkka-asema lapsettomien naisten palkka-asemaa heikompi.
- 'Lapsisakon' suuruus vaihtelee voimakkaasti urakatkon pituuden mukaan. Esimerkiksi välittömästi työmarkkinoille paluun jälkeen kahden vuoden tai lyhyemmän katkon kokeneet äidit ansaitsevat n. 10 % vähemmän kuin lapsettomat naiset. Tätä pidemmän ajan kotona olleet äidit ansaitsevat n. 20 % vähemmän kuin lapsettomat naiset.

Keskeisimmät tulokset

- Perhevapaiden negatiiviset palkkavaikutukset näyttävät pienenevän verrattain nopeasti työhön paluun jälkeen. Esimerkiksi kahden vuoden tai lyhyemmän katkon kokeneiden äitien palkka-asema ei eroa muiden naisten palkka-asemasta kolmen vuoden kuluttua työhön paluun jälkeen.
- Yrityspiirteillä, kuten esimerkiksi henkilöstön naisvaltaisuudella ja tuottavuudella, jossain määrin merkitystä palkkavaikutusten kannalta: yrityspiirteiden huomioiminen pienentää 'lapsisakkoa' karkeasti arvioiden n. 8 %.

Keskeisimmät tulokset

- Osa perhevapaiden negatiivisista palkkavaikutuksista selittyy äitien vähäisemmällä työtuntien määrällä. Perhevapailla kuitenkin merkittäviä haitallisia palkkavaikutuksia myös työtuntien huomioon ottamisen jälkeen.
- Perhevapailla ei vaikutuksia isien palkkakehitykseen.

Keskeisimmät tulokset

- Perhevapaiden palkkavaikutukset vaihtelevat henkilö- ja yrityspiirteiden mukaan. Esim.
 - palkan menetykset pienemmät iäkkäämillä ensisynnyttäjillä.
 - palkkavaikutukset vaihtelevat äidin tulotason mukaan. Erityisesti, pitkän urakatkon kokeneiden äitien suuri keskimääräinen 'lapsisakko' johtuu ennen kaikkea suurista sakoista korkeatuloisten äitien keskuudessa.
 - naisvaltaisilla toimialoilla palkan menetykset pienempiä kuin miesvaltaisilla toimialoilla.